

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

שיקולים כלכליים בפעולת ארגוני המגזר השלישי - 3200

תאריך עדכון אחרון 15-01-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ניהול מלכ"רים וארגונים קהילתיים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' אביעד טור-סיני

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: aviad.tursinai@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בעשורים האחרונים התרחשו במקביל שני תהליכים בעלי חשיבות רבה: תהליכי ההפרטה ועלייתם של ארגוני המגזר השלישי. שני תפקידים מרכזיים של מוסדות ללא כוונת רווח הם אספקת שירותים, לרוב שירותי רווחה, ופיתוחה של חברה אזרחית, אשר מבוססת ברובה על קשת רחבה של יוזמות חברתיות. בהתאם לכך, אופייה והיקפה של הפעילות הכלכלית שמתקיימת במסגרת ארגוני מגזר שלישי מצביעים על תפקידו המרכזי והחשוב של מגזר זה בכלכלה בכלל, ובהספקת שירותים חברתיים שונים בפרט, אשר בא לידי ביטוי במספר הרב של התוכניות המופעלות ואלה העתידות להיפתח. הקורס יתמקד ראשית בבחינת מערך היחסים הכלכליים בין ארגוני המגזר השלישי לבין רשויות המדינה, בחינת טיבו של הקשר בין מימון ממשלתי ישיר של ארגוני המגזר השלישי לבין מימון פרטי של ארגונים אלה, והבנת הסיבות הכלכליות להיווצרותן. חלקו השני של הקורס יוקדש לדיון במדיניות הכלכלית המנחה את היזם החברתי, החל מהעת בה הוא בוחן את אפשרויות להקמת מיזמים חברתיים, ועד העת בה הם מוקמים ופעילים. חלק זה יתמקד בין היתר בשאלה כיצד ניתן להעריך את הכדאיות הכלכלית של תכניות פעילות קיימות, מתי כדאי לפתוח תכנית חדשה, ובאילו קריטריונים חברתיים וכלכליים יש לעשות שימוש לצורך השגת יעדי הארגון. הקורס ילווה במגוון רב של דוגמאות וממצאים אמפיריים בנושא.

מטרות הקורס:

- א. לדון בשאלה מדוע קיים מגזר של ארגונים ללא כוונת רווח ולדון בכשלי השוק וכשלי הממשלה בהספקת שירותים חברתיים.
- ב. להבין את מערך היחסים הכלכליים בין ארגוני המגזר השלישי ובין רשויות המדינה וטיבו של הקשר בין מימון ממשלתי ישיר של המגזר השלישי לבין מימון פרטי של אותם ארגונים.
- ג. להקנות לסטודנטים כלים בזיהוי סוגיות ושיקולים כלכליים העומדים בפני יזם חברתי.
- ד. לבחון את האופן בו יזם חברתי נדרש להתמודד עם סוגיות כלכליות.
- ה. להבין את מערך השיקולים הכלכליים באופן הערכת כדאיות התוכניות הקיימות בארגוני המגזר השלישי.
- ו. להקנות לסטודנטים כלים ומיומנויות כלכליים מתי כדאי לארגונים במגזר השלישי לפתוח תכניות חדשות ובאילו קריטריונים יש להשתמש לצורך החלטות אלו.
- ז. הצגת עקרונות החשיבה הכלכלית תוך התייחסות נרחבת לממשק שבין הפרט, המעגל החברתי הסובב אותו ומקבלי ההחלטות במישור הממשלתי.
- ח. לספק כלים מיקרו כלכליים יישומיים בעלי חשיבות לדרך המחשבה ולאופן קבלת ההחלטות של קובעי מדיניות במערכת החברתית.

תוצרי למידה

בסימו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- א. להעריך את השיקולים הכלכליים העיקריים בפעולת ארגוני המגזר השלישי.
- ב. להבין את מערך הסוגיות ודרכי ההתמודדות הכלכליות העומדות בפני יזמים חברתיים.
- ג. להבין את מערך השיקולים הכלכליים באופן הערכת כדאיות התוכניות הקיימות בארגוני המגזר השלישי.
- ד. להכיר כלים ומיומנויות כלכליים מתי כדאי לארגונים במגזר השלישי לפתוח תכניות חדשות ובאילו קריטריונים יש להשתמש לצורך החלטות אלו.

ה. לתאר את כשלי השוק וכשלי הממשלה המאיצים התפתחות ארגוני מגזר שלישי.
ו. להבין את יחסי הגומלין הכלכליים בין רשויות המדינה וארגוני המגזר השלישי ואת המשמעויות קצרות וארוכות הטווח שלהם על דרך התנהלות הארגונים.

דרישות נוכחות (%) :

80% נוכחות מלאה ופעילה בשיעורים.

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות בכיתה, דיונים וקריאה פעילה, קריאת חומר רקע, עבודה בקבוצות במהלך ההרצאה, שני תרגילים מסכמים (פרזנטציות).

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- א. הערכת שיקולים כלכליים בפעולת ארגוני המגזר השלישי.
- ב. מערך היחסים הכלכליים בין ארגוני המגזר השלישי לבין רשויות המדינה.
- ג. בחינת טיבו של הקשר בין מימון ממשלתי ישיר של ארגוני המגזר השלישי לבין מימון פרטי של ארגונים אלה, והבנת הסיבות הכלכליות להיווצרותו.
- ד. שילובם של שיקולים כלכליים במיזמים חברתיים.
- ה. המדיניות הכלכלית של המלכ"ר הנגזרת ממערך היחסים הכלכליים עם רשויות המדינה: הערכת כדאיות כלכלית של תכניות קיימות, שיקולים וקריטריונים לפתיחת תכניות חדשות.

חומר חובה לקריאה:

1. ויגודה-גדות, ע. ומזרחי, ש. (2023). ביצועי המגזר הציבורי בישראל: ניתוח עמדות אזרחים והערכת מצב לאומית (2023), נייר עבודה מספר 19, המרכז לניהול ומדיניות ציבורית, אוניברסיטת חיפה.
2. חזן, א. (2009). הקשר בין מימון ממשלתי למימון פרטי של מימון המגזר השלישי. המרכז לחקר הפילנתרופיה בישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
3. נוטמן-שוורץ, א. וגדות, ל. (2003). אחריות חברתית של עסקים כלפי הקהילה: התפתחות התופעה בעולם ובישראל והתרומה של מקצוע העבודה הסוציאלית לארגונים, חברה ורווחה, כ"ג, 3, 167-183.
4. צדוק, ד., בן-פורת, ד., וורגן, י. ובן דוד, ל. (2005). האחריות החברתית של המגזר העסקי, מרכז המחקר והמידע של הכנסת.
5. שמיד, ה. ורודיך-כהן, א. (2010). פילנתרופיה בישראל, ביטחון סוציאלי, 83: 5-18.
6. שמיד, ה. ושרון, נ. (2012). הפעלת יזמות חברתית-עסקית בארגונים ללא כוונת רווח והשפעתה על החזון של הארגון, על ערכיו ועל התרבות הארגונית ותהליכי הניהול הנוהגים בו, ביטחון סוציאלי, 88, 31-63.

חומר לקריאה נוספת:

1. גדרון, ב., בר, מ. וכץ, ח. (2003). המגזר השלישי בישראל - בין מדינת רווחה לחברה אזרחית, קו אדום, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל-אביב.
2. חזן, א. (2020). תרומות לארגוני מגזר שלישי, המכון למשפט ופילנתרופיה, אוניברסיטת תל אביב.
3. לימור, נ. (2010). אחריות חברתית של עסקים: סקירה היסטורית קצרה, ביטחון סוציאלי, 83:

19-80.

4. מזר, י. (2015). התפתחות השכר במגזר הציבורי והקשרים בינו לבין השכר במגזר הפרטי, סקר בנק ישראל 88, 133-88.
5. משרד המשפטים (2020). שנתון העמותות, המכון למשפט ופילנתרופיה, אוניברסיטת תל אביב.
6. סבירסקי, ש. (2001). האידאולוגיה של "מדינה קטנה" והמדיניות התקציבית בישראל, ביטחון סוציאלי, 59, 46-16.
7. שמעוני, ב. (2010). מה המדינה מצפה מעצמה? - פילנתרופיה חדשה וממשלה בישראל: נקודת המבט של תורמים גדולים מהמגזר העסקי, ביטחון סוציאלי, 83, 160-137.
8. Borgonovi, F. (2006). Do public grants to American theatres crowd-out private donations? *Public Choice* 126, 429-451.
9. Foster, W., & Bradach, J. (2005). Should nonprofit seek profits. *Harvard business review*, 83(2), 92-100.
10. Keohane, G.L. (2013). *Social Entrepreneurship for the 21st Century: Innovation Across the Nonprofit, Private, and Public Sectors*, McGraw-Hill Education.
11. OECD (2019). *Society at a Glance 2019*.
12. OECD (2023). *OECD Employment Outlook 2023*.
13. Ortar, L. (2021). CRS in transition: from voluntary to mandatory - the Indian case. *The Institute for Law and Philanthropy*, Tel Aviv University.
14. Smith, T.M., (2007). The impact of government founding on private contributions to nonprofit performing arts organizations. *Annals of Public and Cooperative Economics*, 78, 137-160.

מרכיבי הציון הסופי :

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 100 %

מידע נוסף / הערות:

את הקורס מלווה אתר ובו נמצאים חומרי קריאה וקישורים רלוונטיים.